

EKONOMIŚCI O WSPÓLCZESNYCH PROBLEMACH GOSPODARCZYCH

Katedra Nauk Ekonomicznych Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej, kierowana przez prof. zw. dr hab. Eulalię Skawińską, zorganizowała w dniach 20-21 września 2010 r. w Kobylnicy k. Poznania V Ogólnokrajową Konferencję Naukową nt. „Ekonomiści o współczesnych problemach gospodarczych” z udziałem gości z zagranicy. Honorowy patronat nad tym wydarzeniem objął Przewodniczący Parlamentu Europejskiego oraz Marszałek Województwa Wielkopolskiego, a patronat naukowy – Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele uniwersytetów, akademii rolniczych, politechnik, jednostek badawczo-rozwojowych, organizacji samorządu terytorialnego oraz praktyki gospodarczej. Członkami Rady Programowej konferencji byli wybitni przedstawiciele nauk ekonomicznych i zarządzania.

Celem przewodnim konferencji była chęć wzmocnienia więzi kooperacyjnych środowiska uczelni, organizacji i przedsiębiorstw z województwa wielkopolskiego. Przesłanką dodatkową organizatorów było przedstawienie wyników badań autorskich prowadzonych w różnych ośrodkach naukowych w Polsce i zagranicą, jak również promocja młodej kadry naukowej. Wymiernym efektem konferencji było wydanie siedmiu monografii w języku polskim oraz języku angielskim, zawierających recenzowane artykuły uczestników konferencji.

Konferencja składała się z dwóch części. W pierwszej, plenarno-panelowej nt. „**Polskie przedsiębiorstwa w świetle kryzysu gospodarczego – szanse i zagrożenia**”, którą prowadziła przewodnicząca konferencji prof. zw. dr hab. Eulalia Skawińska, wzięły udział uznane autorytety ze świata nauki oraz praktyki gospodarczej: *prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska* (Prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego), *prof. dr hab. Kamila Wilczyńska* (Rektor Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu), *dr Andrzej Byrt* (Prezes Międzynarodowych Targów Poznańskich), *Ireneusz Antkowiak* (Burmistrz Miasta i Gminy Pobiedziska), *Aleksander Miklaszewski* (przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego), *dr inż. Maria Władyka-Przybylak* (Dyrektor Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich), *Ryszard Borowiecki* (Wiceprezes Wielkopolskiego Zrzeszenia Handlu i Usług), *Jarosław Młynarczyk* (Dyrektor Centrum Bankowości Biznesowej BZ WBK), *dr Dan Ophir* (Weizmann Institute i Ariel University Center of Samaria w Izraelu). Wprowadzenia do tej części dokonała *prof. zw. dr hab. E. Skawińska*, formułując tezę, że jakość instytucji formalnych oraz nieformalnych w Polsce oraz brak ich komplementarności nie sprzyja wzrostowi i rozwojowi gospodarstwu opartemu na innowacyjności.

Goście oraz uczestnicy konferencji podczas swoich wystąpień jednoznacznie przyznali, iż globalny kryzys finansowy unaoecznił rolę instytucji w rozwoju społeczno-gospodarczym, gdyż to one tworzą ramy gospodarowania. Nie ulega kwestii, że dynamika rozwoju gospodarczego zależy od jakości instytucji danej gospodarki – ich trwałości i stabilności. W opinii dyskutantów, podstawową barierą w rozwoju przedsiębiorczości opartej na innowacyjności podczas wychodzenia z kryzysu przez polskie przedsiębiorstwa, jest sła-

bość rozwiązań instytucjonalnych. Niedoskonałe instytucje utrudniają handel, nie dopuszczają do efektywnego rozstrzygnięcia przez rynek kwestii: co, jak i dla kogo produkować, a nawet mogą niszczyć prywatną własność. Nie zapowiada to możliwości szybkiego rozwoju firm po wyjściu z kryzysu gospodarczego. Ponadto zauważono, iż stabilne i przewidywalne warunki prawne, przejrzystość działań administracji, inwestowanie w naukę oraz infrastrukturę, równoważenie lokalnych, jak i globalnych aspektów procesów gospodarczych, to czynniki umożliwiające rozwój oraz podniesienie konkurencyjności kraju na arenie międzynarodowej. W opinii specjalistów niezbędne jest instytucjonalne i instrumentalne wsparcie ze strony państwa, które skłaniać będzie podmioty do podejmowania aktywności gospodarczej poprzez działania oparte na innowacyjności. Co więcej, dążenie do gospodarki opartej na wiedzy jest niemożliwe bez kreowania aktywnych powiązań między sferą naukowo-badawczą a praktyką gospodarczą.

Uczestnicy sesji panelowej podkreślili, iż globalny kryzys gospodarczy wymusza modyfikację dotychczasowego paradygmatu ekonomii głównego nurtu. Teoria neoklasyczna jest dalece niewystarczająca w objaśnianiu współczesnych zjawisk empirycznych. Po pierwsze, wynika to z faktu, iż w gospodarce rynkowej mamy do czynienia ze zjawiskiem zawodności rynku, a mianowicie pojawieniem się licznych niestabilności, nierówności oraz nieefektywności. Wskazać tu można na kartelizację, monopolizację, występowanie negatywnych efektów zewnętrznych, niedostatki wynikające z praw własności indywidualnych i zbiorowych, niekompletną informację czy niepewność, które ograniczają osiągnięcie efektywnych rozwiązań za pomocą mechanizmu rynkowego. Po drugie – teoria ta nie uwzględnia tych sytuacji, kiedy działanie gospodarcze analizowane jest przez pryzmat wartości, norm oraz stosunków społecznych. Analizując obecny kryzys gospodarczy, można wskazać nie tylko na grupę czynników makroekonomicznych (narastające globalne nierównowagi, długotrwałe niskie realne stopy procentowe, oderwane od fundamentów ceny aktywów), mikroekonomicznych (wadliwa struktura bodźców indywidualnych i instytucjonalnych, słabości metod pomiaru, wyceny i zarządzania ryzykiem, luki w systemie regulacji mikroostrożnościowej), ale też i na czynniki behawioralne w postaci m.in. chciwości inwestorów i zarządzających, niedoszacowania ryzyka, zachowań stadnych, ograniczonej racjonalności i błędów agencji ratingowych. W związku z tym można wysunąć ogólniejszą konstatację, że podmioty gospodarujące podejmują decyzje zawsze w ściśle określonym kontekście historycznym, społecznym i kulturowym. Modyfikacja paradygmatu neoklasycznego winna uwzględniać m.in. wpływ globalizacji i integracji na gospodarki narodowe oraz interwencję państwa. Co więcej, ekonomia jako nauka powinna formułować predykcyjne wnioski oraz w większym zakresie korzystać z rezultatów badań ekonomii behawioralnej.

Z kolei, druga część konferencji składała się z pięciu sesji naukowych prowadzonych przez: **prof. dr hab. Zofię Tomczonek** z Politechniki Białostockiej, **prof. dr hab. Elżę Frejtag-Mikę** z Politechniki Radomskiej, **prof. dr hab. Wacława Jarmołowicza** z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, **prof. dr hab. Elżbietę Jantoń-Drozdowską** z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, **prof. dr hab. Bognę Pilarczyk** z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu oraz **prof. dr hab. Eulalię Skawińską**. Rozważania podjęte w poszczególnych sesjach dotyczyły w szczególności:

- kryzysu ekonomicznego i jego skutków,
- zarządzania rynkiem pracy,
- kapitału ludzkiego i kapitału społecznego,

- zarządzania rozwojem regionalnym,
- efektywności gospodarowania,
- jakości instytucji.

Jak stwierdza w liście skierowanym do uczestników konferencji **prof. dr hab. J. Buzek**, tematyka konferencji „wpisuje się doskonale w obszar zainteresowań Parlamentu Europejskiego, który szczególnie jest zaangażowany w działania na rzecz innowacji i zrównoważonego wzrostu”.

Podczas pierwszej sesji naukowej pt. „Kryzys ekonomiczny i jego konsekwencje” referujący odnieśli się do interesujących kwestii poruszonych w części panelowej. **Dr Dan Ophir** zaprezentował metodologię rozwiązywania problemów ekonomicznych przy wykorzystaniu elementów programowania CAD. Z kolei **prof. dr hab. Viktor Schevchuk** oraz **dr Ewa Lechman** empirycznie dowiedli postawionej w pierwszej części konferencji tezy. **Prof. dr hab. Zofia Tomczonek** oraz **prof. dr hab. Eliza Frejtag-Mika** podkreśliły niską pozycję Polski w rankingach międzynarodowych oraz stwierdziły, że niezbędne staje się przystosowanie zarówno struktur, jak i działań instytucji formalnych do współczesnych warunków, kreowanych przez postępujące procesy globalizacyjne. Konieczne staje się również nawiązanie współpracy pomiędzy uczelniami wyższymi oraz sferą biznesu, co zaowocować może wzrostem innowacyjności oraz konkurencyjności podmiotów gospodarczych na arenie międzynarodowej. Kluczem do tego okazuje się kapitał ludzki.

Z tego też powodu podczas drugiej sesji naukowej pt. „Kapitał ludzki i zarządzanie rynkiem pracy” prelegenci (**prof. zw. dr hab. Waclaw Jarmolowicz**, **prof. dr hab. Elżbieta Jantoń-Drozdowska**, **dr Magdalena Knapińska**, **dr Ewa Badzińska**, **dr Agnieszka Kowalczyk-Kassyk**, **dr Krystyna Zimnoch** oraz **mgr Maciej Stępiński**) w swoich wystąpieniach podkreślili, że w rozwoju gospodarczym znaczenia nabierają nie tradycyjne czynniki produkcji, ale przede wszystkim te o charakterze niematerialnym, jak np. wspomniany już kapitał ludzki. Odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, pojmowane jako budowanie dynamicznego środowiska pracy i nauki, sprzyjającego stałemu generowaniu, gromadzeniu i stosowaniu wiedzy, służy wykreowaniu nowej wartości dla przedsiębiorstw. W związku z tym rozwój zasobów kapitału ludzkiego oraz odpowiednie zarządzanie rynkiem pracy może przyczynić się – po pierwsze – do poprawy jego elastyczności, po drugie – do tworzenia klimatu innowacyjności oraz kreatywności, co jest kluczowe dla kształtowania społeczeństwa opartego na wiedzy oraz uzyskania przewagi konkurencyjnej w globalizującej się gospodarce. W referatach podkreślano, że państwo powinno znaleźć odpowiednie metody oddziaływania na system edukacji, odpowiedzialny za kształtowanie zasobów, struktur i jakości kapitału ludzkiego.

Podczas trzeciej sesji naukowej pt. „Kapitał ludzki i kapitał społeczny” wskazywano na znaczenie, w odniesieniu do sfery instytucjonalnej gospodarki, instytucji nieformalnych, w tym zwłaszcza kapitału społecznego. W opinii referujących (**dr Małgorzata Gajowiak**, **dr Ewa Rollnik-Sadowska**, **mgr Marcin Soniewicki**, **dr Arkadiusz Borowiec** oraz **dr inż. Barbara Kozłowska**), nowe problemy, jakie wyłoniły się w gospodarce światowej wraz z nadejściem kryzysu gospodarczego, skłoniły ekonomistów do zwrócenia uwagi na nowe, niematerialne czynniki odpowiedzialne za dobrobyt społeczny. Nieformalne instytucje determinują skłonność ludzi do kooperacji, mają wpływ na poziom kosztów transakcyjnych, a tym samym dynamikę rozwoju rynków, produktywność czynników wytwórczych oraz wzrost gospodarczy. Instytucje społeczne,

w tym w szczególności kapitał społeczny, determinują zakres oraz sposób działania rynku. Zaufanie, wiarygodność, lojalność czy cnoty obywatelskie, składające się na kapitał społeczny, utożsamiane są wręcz ze spoiwem, które łączy wszystkie instytucje w taki sposób, że razem tworzą funkcjonalną całość. Dzięki temu kapitał społeczny stanowi swoiste remedium na zjawiska określane jako zawodność rynku.

Na czwartej sesji naukowej pt. „Zarządzanie rozwojem regionalnym” referujący (*dr Krzysztof Wiktorowski, mgr inż. Małgorzata Kwietniewska-Sobstyl, dr Mieczysława Solińska, dr inż. Agata Pradela, mgr inż. Maria Bigaj* oraz *dr Milena Ratajczak-Mrozek*) podkreślili, że pewnym sposobem na wychodzenie z kryzysu, a jednocześnie próbą wyrównywania dysproporcji przestrzennych w Polsce może być prowadzenie odpowiedniej polityki regionalnej. Jednak sama redystrybucja środków finansowych jest koniecznym, ale niewystarczającym warunkiem umożliwiającym niwelowanie regionalnych różnic rozwojowych. Swoistym katalizatorem w tym zakresie mogą okazać się klastry, będące siecią współpracy terytorialnie skoncentrowanych podmiotów gospodarczych, organizacji finansowych, instytucji nauki oraz samorządu terytorialnego. Ich tworzenie, zarówno odgórnie – decyzją władz, lub oddolnie – z inicjatywy lokalnej społeczności, oraz rozwijanie może być swoistą szansą na uzyskanie przewagi konkurencyjnej przez przedsiębiorstwa, szansą zwiększenia udziału w rynku oraz przyciągnięcia kolejnych inwestorów do danego regionu. Stwarza także swoistą możliwość rozwoju osłabionych światowym kryzysem podmiotów gospodarczych.

Autorzy referatów wygłaszanych na piątej sesji pt. „Efektywność gospodarowania” (*prof. dr hab. Eulalia Skawińska, prof. dr hab. Bogna Pilarczyk, dr inż. Ireneusz Gania, dr Tomasz Brzęczek, mgr inż. Mariusz Stasik, dr Marek Szczepański* oraz *dr Elżbieta Skąpska*) zauważyli, iż w dobie rosnącej konkurencji i coraz większych oczekiwań konsumentów, efektywność (zwłaszcza finansowa), obok jakości oferowanych dóbr i usług, staje się kluczowym elementem kształtowania przewagi konkurencyjnej. Co więcej, nie ulega kwestii, że wynik ekonomiczny podmiotów gospodarczych nie może być w sprzeczności z racjonalnym wykorzystaniem dostępnych zasobów pracy oraz zasobów naturalnych. Istotne staje się w tym wypadku poszukiwanie równowagi w skali mikro i makro, z uwagi na postępujący rozwój technologiczny oraz procesy globalizacji. Przedsiębiorcy powinni przede wszystkim budować relacje oparte na zaufaniu oraz lojalności, przez co mogą uzyskać przewagę na rynku.

Zorganizowana konferencja umożliwiła zaprezentowanie interdyscyplinarnego dorobku badawczego z zakresu ekonomii, zarządzania i socjologii. W opinii uczestników przyczyniła się również do wzmocnienia więzi kooperacyjnych między uczelniami wyższymi, organizacjami oraz sferą biznesu. W rezultacie prowadzonych dyskusji, uczestnicy konferencji sformułowali wiele istotnych wniosków co do kierunków rozwoju przedsiębiorstw, ekonomii oraz zaleceń dotyczących kwestii kierowania przez państwo polityką gospodarczą i regionalną. Organizatorzy wyrażają nadzieję, że konferencja zapoczątkuje cykliczne spotkania wspomagające rozwiązywanie aktualnych problemów gospodarczych.

Ewa Badzińska
Małgorzata Gajowiak

